

Středoškolská technika 2025

Setkání a prezentace prací středoškolských studentů na ČVUT

VLIV VERBÁLNÍCH PODNĚTŮ NA EMOCIONÁLNÍ REAKCE

aneb, když slova hýbou srdcem

Aneta Pečenková

Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední zdravotnická škola, Hradec Králové, Komenského 234

Komenského 234, Hradec Králové

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně za vedení Mgr. Evy Strnadové a PhDr. Přemysla Štindla a použila jsem pouze prameny a literaturu uvedené v seznamu bibliografických záznamů.

Nemám závažný důvod proti zpřístupňování této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů.

V Hradci Králové dne 23. 05. 2025

.....
Aneta Pečenková

Poděkování

Mé velké dík patří Mgr. Evě Strnadové a PhDr. Přemyslu Štindlovi, díky kterým jsem byla schopna tuto práci nejen vypracovat, ale také rozšiřovat a posouvat dál. Vždy mi byla poskytnuta nejen odborná pomoc. Dále bych ráda poděkovala mé dlouholeté kamarádce Šárce Dostálové, za pomoc při zpracování praktické části a obecnou podporu při realizování této práce. Děkuji.

Anotace

Práce *Vliv verbálních podnětů na emocionální reakce* se zabývá schopností adolescenta identifikovat emoci zachycených na fotografiích na základě autentických a uměle vytvořených příběhů.

Teoretická část práce vysvětluje vybrané pojmy, kterými jsou mimika, základní emoce, adolescence a umělá inteligence. Představuje také výzkum emocí Paula Ekmana. Praktická část se pokouší ověřit možný vliv verbálních podnětů (textu) na vznik emocionální reakce. Práce zpracovává výsledky šetření zaměřeného na výběr a přiřazení fotografického zobrazení vybrané emoce na základě autentických a uměle vytvořených příběhů. Výsledky tohoto průzkumu se snaží porovnat vyvolání emocí respondentů prostřednictvím autentického příběhu (psaného člověkem s osobní životní zkušeností) a s uměle vytvořeným příběhem, který vytvořila umělá inteligence (stroj, bez osobní životní zkušenosti).

Klíčová slova

Neverbální komunikace; Řeč těla; Emoce; Mimika; Adolescent; Tvorba příběhů; Umělá inteligence; Verbální komunikace

Annotation

The thesis *Vliv verbálních podnětů na emocionální reakce* explores adolescents' ability to identify emotions in photographs based on authentic stories and stories created by artificial intelligence.

The theoretical part of the thesis explains keywords such as mimics, basic emotions, adolescence, and artificial intelligence. It also presents Paul Ekman's research on emotions. The practical part analyzes the results of a questionnaire survey focused on selecting photographs based on authentic and artificially created stories. The results of this research compare the success rate of photo selection in relation to authentic versus artificially constructed narratives.

Keywords

Non-verbal communication; Body language; Emotions; Mimics; Adolescents; The creation of stories; Artificial intelligence; Verbal communication

Obsah

Úvod.....	1
Cíl práce a předpoklady	2
1 Teoretická část	3
1.1 Lidská komunikace	3
1.1.1 Verbální komunikace	3
1.1.2 Neverbální komunikace – Řeč těla	3
1.1.3 Jak rozpoznat emoce pomocí mimiky?	6
1.2 Základní emoce	6
1.2.1 Radost	7
1.2.2 Překvapení	7
1.2.3 Strach	8
1.2.4 Smutek	9
1.2.5 Hněv	10
1.2.6 Znechucení	10
1.3 Výzkum Paula Ekmana	11
1.4 Výzkum Charlese E. Osgooda	11
1.5 Adolescenti.....	12
1.6 Umělá inteligence- ChatGPT	12
2 Praktická část	13
2.1 Cíl praktické části.....	13
2.2 Předpoklady.....	13
2.3 Metodika	14
2.3.1 Tvorba příběhů.....	14
2.4 Výsledky	20
2.5 Diskuze.....	22
3 Závěr	23
4 Bibliografické citace	24
5 Přílohy.....	26

Úvod

Práce se zabývá problematikou verbální a neverbální komunikace. Neverbální komunikace hraje důležitou roli v běžné komunikaci, protože často vyjadřuje to, co ani slova nedokážou vyjádřit. Skládá se z různých druhů a znaků jako je třeba mimika, tedy výrazy obličeje, gesta, postoj a oční kontakt. Tyto druhy nám pomáhají nejen k porozumění ostatních, ale také ke zlepšení našich vztahů s jinými jedinci.

Řeč těla je významnou součástí mezilidské interakce, avšak její interpretace se může lišit v závislosti na kulturním kontextu. Gesta, držení těla a oční kontakt mohou v různých zemích znamenat odlišné věci, což může vést k nedorozuměním, zejména v mezinárodním prostředí. Každá kultura má svá vlastní mimická gesta, ale výzkum Paula Ekamana ukázal, že základní emoce, jako je radost, překvapení, smutek, strach, zlost a znechucení, vykazují stejné znaky, a proto jsou rozlišitelné mezi jednotlivými kulturami. *“Palec nahoru znamená v anglosaské kultuře ‘dobře’, pro Italy je to číslo jedna, pro Japonce pět a pro Řeky je to vulgární gesto.”* (Allan Pease, 2011). Zároveň má každá kultura svá vlastní specifika verbálních projevů.

Další faktor ovlivňující vnímání řeči těla je rostoucí digitalizace komunikace. S rozšířením digitálních platforem, jako jsou sociální sítě, textové zprávy nebo e-maily, se mění způsob, jakým lidé interagují. Jedním z hlavních problémů je absence neverbálních podnětů v psané komunikaci. Mimika, tón hlasu či gesta nejsou při textové komunikaci přítomny, což může vést k častým nedorozuměním. Například jednoduchá odpověď „dobře“ může být bez dalších neverbálních signálů vnímána jako výraz nezájmu nebo rozladění, přestože odesílatel takový záměr neměl. Verbální i neverbální komunikace jsou neoddělitelné a navzájem se doplňují. Digitální komunikace také snižuje schopnost číst neverbální signály v reálném životě. Studie ukázaly, že mladí lidé, kteří tráví značnou část své interakce v online prostředí, mohou mít oslabenou schopnost rozpoznávat výrazy obličeje a interpretovat neverbální podněty při osobním setkání. Tento jev je zvláště patrný u dětí a dospívajících, kteří méně často komunikují tváří v tvář. Digitální prostředí výrazně ovlivňuje způsob, jakým adolescenti komunikují a vnímají neverbální podněty, zejména mimiku. Zároveň digitální prostředí (umělá inteligence) promlouvá a stále více zasahuje do našich životů, a s jejím vlivem je třeba počítat.

Tato práce navazuje na moji práci minimaturitní a práci, se kterou jsem se účastnila soutěže SOČ. Na práci jsem nadále pracovala a snažila se ji rozšířit o další výzkumné šetření a zjistit tak nový pohled na sledovanou problematiku.

CÍL PRÁCE A PŘEDPOKLADY

Cílem této práce je pokusit se prozkoumat problematiku verbální a neverbální komunikace, prozkoumat problematiku porozumění emocím prostřednictvím verbální (text, příběh) a neverbální komunikace, mimiky. Emoce hrají klíčovou roli v mezilidské komunikaci a porozumění jim je zásadní pro budování sociálních vztahů. V praktické části jsem se zaměřila na tvorbu sady fotografií figuranta vyjadřujících emoci vyvolanou příběhem. Figurant byl při fotografování záměrně ovlivněn autentickým příběhem ze svého života. Dalším krokem v práci bylo vytvoření nových příběhů pomocí umělé inteligence na základě zadaných klíčových slov a situací z původního autentického příběhu. Tím vznikly k jednotlivým fotografiím vyjadřujícím jednotlivé emoce dvě sady příběhů, jedna autentická, která bezprostředně souvisí se vzniklou fotografií, a druhá sada příběhů, ve které jsou příběhy uměle vytvořeny. Výzkumným úkolem bylo pokusit se porovnat dvě skupiny respondentů. Jedné skupině budou nabídnuty autentické příběhy s fotografiemi a té druhé příběhy vytvořené pomocí umělé inteligence. Snahou je zachytit možný rozdíl při identifikaci emocí na fotografii. Základním cílem mé práce bylo porovnat autentický příběh s uměle vytvořeným příběhem a nabídnout tyto příběhy respondentům, kteří budou na základě příběhu vybírat příslušnou fotografii, která zobrazuje emoci figuranta.

Cíle, hypotézy a metodika jsou dále rozebírány v praktické části.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Lidská komunikace

Každý člověk se potřebuje umět vyjádřit, proto existuje komunikace. Komunikace je naším způsobem vyjadřování. „*Lidská společnost je sítí vztahů mezi lidmi. Pokud tuto síť přirovnáme k rybářské síti, pak uzly představují lidi a provaz mezi nimi představuje vztah.*” (Argyle a Trower, 1979, online)

Komunikace mění náš pohled na svět, názory, vyjadřování a pocity. Umožňuje nám tedy sebe růst a stále se zlepšovat. Slovo komunikace pochází z latinského termínu *communicatio a communicare*, což znamená společnou účast, něco dělat společně a sdílet něco. Komunikace je základem lidské interakce, která umožňuje jednotlivcům sdílet nápady, vyjadřovat emoce a spolupracovat v různých oblastech. Celkově je komunikace procesem, kterým předáváme informace, myšlenky a pocity druhým, ať už v osobních vztazích, profesních prostředích, nebo ve společenských souvislostech. Může mít různé podoby, jak verbální, tak neverbální, a její účinnost závisí na schopnosti odesílatele vyjádřit zprávu jasně a na schopnosti příjemce ji správně interpretovat. Verbální a neverbální komunikace se navzájem doplňují.

1.1.1 Verbální komunikace

Verbální komunikace je jedním ze základních způsobů, jak lidé sdílejí myšlenky, vyjadřují emoce a budují vztahy. Probíhá prostřednictvím mluveného nebo psaného jazyka a umožňuje nám jasně a přesně sdělovat informace. Každý člověk se rodí se schopností komunikovat verbálně, avšak ne každý umí efektivně vyjádřit své emoce slovy. Právě proto existuje neverbální komunikace, která doplňuje a někdy dokonce nahrazuje tu verbální. Síla verbální komunikace spočívá v její přesnosti a schopnosti vyjadřovat složité myšlenky. Pečlivě volenými slovy můžeme vyjádřit své záměry, přesvědčovat ostatní, vzdělávat, informovat či bavit. Jazyk nám umožňuje formulovat abstraktní pojmy, popisovat události a sdílet osobní zkušenosti. Ať už jde o neformální rozhovor nebo profesionální prezentaci, klíčem k efektivní komunikaci je jasný a srozumitelný projev. Verbální komunikace není pouze mluvená řeč, jsou to i texty, zprávy a příběhy. Právě příběhy dokážou člověka vtáhnout do děje a emoci v něm navodit.

1.1.2 Neverbální komunikace – Řeč těla

“*Neverbální komunikace zahrnuje veškeré komunikační projevy, které nesignalizujeme pomocí slov. Komunikujeme, i když nemluvíme. I naše mlčení, kamenná tvář a poloha těla v klidu za nás a o nás hodně vypovídají.*” (Vojtěch Černý, 2012). Řeč těla odráží, co člověk skutečně cítí. Neverbální komunikace převažuje nad tou verbální, patří mezi ni totiž všechny malá gesta a projevy. “*Nehty na ruku, rukávy od kabátu, boty, vytlačená kolena na kalhotách, mozoly mezi ukazováčkem a palcem, výraz tváře, manžety na rukávech košile, způsob pohybu - každé z těchto značení vám pomůže jednoznačně odhalit povolání člověka. Každopádně je téměř nepředstavitelné, že by ani všechny indicie dohromady nepoučily zkušeného*

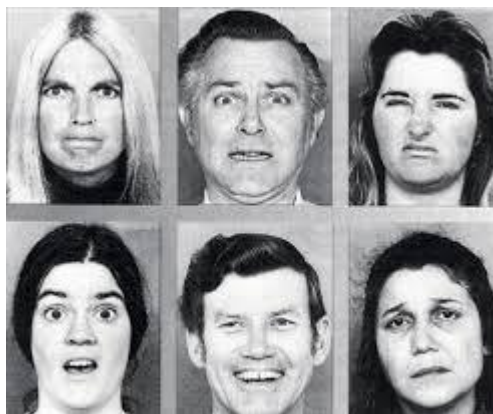
pozorovatele.” (Sherlock Holmes, 1892). Allan Pease ve své knize Řeč těla popisuje experiment, který provedl v televizním programu, výzkum ukázal, že většina lidí není schopna číst řeč těla. Pease také tvrdí, že slova slouží převážně pro sdělování informací, na rozdíl od řeči těla, která slouží pro zlepšení mezilidských vztahů.

Druhy neverbální komunikace

Neverbální komunikace má celkem 7 druhů: mimika, proxemika, haptika, posturologie, kinezika, oční kontakt a paralingvistika. Všechny tyto druhy hrají klíčovou roli v rozpoznávání a odhalování řeči těla. I ty nejmenší gesta a pohyby jsou důležité. *“Člověk může přestat mluvit, nemůže však přestat komunikovat svým tělovým idiomem, zde musí něco říct: Bud’ dobře, nebo špatně. Nemůže neříct nic.”* (Goffman, 2000).

Mimika

Mimika, pohyby a gesta obličejových svalů představují klíčovou součást neverbální komunikace, která má zásadní význam pro vyjadřování emocí a interakci mezi jednotlivci. Patří mezi jedny z nejpřednějších znaků neverbální komunikace. Mimické projevy nám umožňují nejen sdílet své pocity a reakce, ale také interpretovat pocity druhých. *“Obličej má bohatý komunikační potenciál. Je primárním kanálem pro sdělování emocionálních stavů, odráží interpersonální postoje, poskytuje neverbální zpětnou vazbu ke sdělení našich partnerů v interakci a někteří kolegové říkají, že je to po lidské řeči druhý nejdůležitější zdroj informací.”* (Knapp, 1978). Tento typ komunikace je neoddělitelný od lidského prožívání a pro každého jednotlivce je často intenzivnější než verbální projevy, neboť vyjadřuje emoce, které nelze slovy jednoduše popsat. Mimikou se vyjadřují nejen základní emoce, jako jsou radost, smutek, hněv, strach, překvapení nebo znechucení, ale také kulturní gesta a zvyklosti, které mají své specifické formy v různých kulturách. Celkově lze říci, že mimika je nedílnou součástí lidské komunikace, která přesahuje rámec pouhého vyjadřování emocí a zahrnuje i kulturní, reflexivní a instrumentální projevy, které ovlivňují mezilidskou interakci.

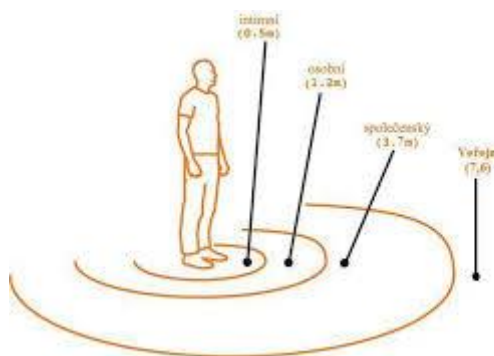

Obr. 6- Mimika

Proxemika

Proxemika, takzvané prostorové umístění. Vyjadřování emocí prostřednictvím postoje se projevuje různým způsobem přiblížení nebo vzdálení se od určité osoby, tzv. sympatická vzdálenost. V proxemice se zaměřujeme na vzdálenost mezi lidmi během jejich rozhovoru, což nazýváme prostorovou blízkostí. Tato vzdálenost je často ovlivněna našimi pocity a vztahem k

dané osobě. Osobní prostor neboli „osobní bublina“, hraje v proxemice důležitou roli, protože každý člověk má jinou toleranci k osobnímu prostoru, a proto je pro každého individuální. Dodržování patřičného odstupu od druhých osob je jednou z nejdůležitějších forem neverbální komunikace. Vzdálenost mezi komunikujícími osobami se nazývá proximita, její výhodou je to, že se dá jednoznačně změřit a zjistit, vztah mezi komunikujícími osobami.

Obr. 7- Osobní prostor

Haptika

Haptika označuje taktilní kontakt, tedy fyzický dotek. Nejčastějším příkladem haptiky je podání ruky. Taktilní kontakt zahrnuje vnímání receptorů, jako je teplo, chlad, tlak a také bolest. Rozlišujeme dva typy doteku: přímý a nepřímý, přátelský a nepřátelský. Dotek má důležitou komunikační funkci a je nedílnou součástí neverbální komunikace, a je jedním z prvních forem, které zažijeme. *“Tělesný kontakt je neprimitivnější formou sociální komunikace. Ve vývoji plodu je hmat asi vůbec prvním smyslem, který začíná fungovat. Zárodek reaguje na impulsy matčina pulsujícího srdce, což ještě umocňuje prostředí plodové vody. O tom, jaký svět na dítě venku čeká, se tedy prvně dozvídá prostřednictvím dotyku.”* (Knapp, 1978, 312)

Posturologie

Posturologie je jazyk našich fyzických postojů, držení těla a pohybů. Postoj, který člověk zaujme během sociálních interakcí, nám může hodně napovědět o jeho pocitech. Do určité míry také můžeme vycítit jeho názor na aktuální situaci. Sledujeme také postoje lidí, kteří jsou v kontaktu, což nám může prozradit jejich vztah a povahu vzájemné interakce. Dále se pozoruje postoj v sedě a v leže. *“Tělesná poloha naznačuje skutečně nejen to, co se nyní s danou osobou děje, ale i to, co se s ní dalo v předcházejícím okamžiku. Do značné míry tato poloha naznačuje i to, co se s danou osobou bude dít v následující chvíli.”* (Vojtěch Černý, 2000).

Kinezika

Naše pohyby těla a jejich různé typy, od poklepávání nohou až po chůzi z jednoho místa na druhé, spadají pod kineziku. *“Je to disciplína neverbální komunikace, která studuje význam pohybu při sdělování.”* (Vojtěch Černý, 2000). Pro analýzu emocí při konkrétních pohybech musíme přesně pochopit, co pohybu předcházelo a co se dělo po něm. Nezohledňujeme jen samotný pohyb, ale i jeho délku a rozsah.

Oční kontakt – řeč našich očí

Naše oči mají jedinečnou schopnost ukázat, jak se skutečně cítíme. Říká se: “Okno do duše okno.” Oči fungují nejen jako přijímače, ale i jako vysílače informací, je to tedy nesmírně silný a důležitý nástroj komunikace. Při pozorování se zaměřujeme na zornice, délku pohledu a kvalitu celkového výrazu. Dobrý pozorovatel se nesoustředí pouze na řeč těla, ale i na oči a obočí či řasy a jejich aktivitu.

Obr. 8- Oční kontakt

Paralingvistika

Paralingvistika se zaměřuje na akustické neverbální signály, tzv. svrchní tóny řeči. Neverbální komunikace – řeč těla – zahrnuje i akustiku našeho mluvení. Dynamika a tón našeho hlasu mohou odhalit, jak se člověk skutečně cítí. Například nám ukazují, jak je člověk vzrušený, jak se k nám cítí a jak vnímá situaci nebo vztah. Paralingvistika je vše, co doprovází slovní projev.

1.1.3 Jak rozpoznat emoce pomocí mimiky?

Nejpropracovanější výzkum k této studii vytvořil Osgood, v sérii experimentů účastníci rozlišovali z fotografií 40 emocí. Z výzkumu vyplynulo, že lidé jsou správně a s jistotou určit 6 základních typů výrazů v obličeji. Určité potíže se správným určením odvozených emocí může vyplývat z toho, že někteří lidé své negativní pocity vědomě skrývají. “*Obličej podléhá mnohem pečlivější sebekontrolé než ostatní zdroje neverbálních signálů.*” (Vojtěch Černý, 2000). Přesto i záměrně utajované emoce můžou být podle Paula Ekmana odhaleny při bližším zkoumání tváře. Například když se na tváři člověka na krátkou chvíli objeví výraz, který prozrazuje, jak se skutečně cítí. Tyto výrazy trvají opravdu jen chvíli, a jejich odhalení může zajistit pouze zpomalený film nebo zkušený psycholog.

1.2 Základní emoce

Psycholog Plutchik teoretizoval 8 základních emocí: radost, důvěru, překvapení, strach, smutek, hněv, očekávání a znechucení. Je jediný psycholog, který zahrnul důvěru. Někteří psychologové tvrdí, že existuje pouze 6 základních emocí, nelze ale říct, která teorie je správná a která špatná.

„Emoce jsou procesem, určitým druhem automatického hodnocení, který je ovlivněn naším evolučním a osobním vývojem. Vnímáme, že se děje něco důležitého pro náš blahobyt, a začínají se v nás projevovat psychologické změny a emocionální reakce, které nám pomáhají vyrovnat se s danou situací.“ (Paul Ekman, 2012).

1.2.1 Radost

“Obecně vzato je radost velmi příjemný cit, spojený s celkovým oživením (nezřídka i s doprovodnou motorickou aktivitou, jako např. Radostné poskakování, mnutí rukou apod.). Je reakcí na úspěch či zisk.” (Milan Nakonečný, 2000). Nejsilnější formou radosti je pocit štěstí, tou nejslabší pak spokojenost. „Různí lidé dosahují radosti různými způsoby. Někteří si užívají čtení, jiní zřídka otevrou knihu. Někteří mají radost z utrácení peněz, jiní z vlastnictví bohatství, a další si užívají nemateriální činnosti.“ (Yew-Kwang Ng, 2022) To je podstata radosti – každý touží být šťastný, pro každého to ale znamená něco jiného. Jako živý organismus se cítíme dobře, když se najíme v momentě, co máme hlad. Naopak, když jsme nemocní, cítíme se špatně a nešťastní. Radost je velmi důležitá již od dětství, “vyvolat radost u kojence nebo staršího dítěte je pravděpodobně nejlepší cesta zajistit to, že se radost v životě dítěte vyvine a že v jeho životě budou v postačující kvalitě přítomny radostné zážitky.” (Izard, 1981).

Výraz radosti je univerzální, lehce rozpoznatelný, smích, charakteristická křivka úst a lesknoucí oči. Pokud jde ale vezme v potaz průvodní tělesné projevy, bude to zejména zrychlování srdeční činnosti a respirace, dilatace krevních vlásečnic a obecně bohatší prokrvení tkání. Jednoduchý úsměv je nejsilnějším projevem radosti a štěstí.

Obr. 26- Radost

1.2.2 Překvapení

“Překvapení je nejkratší ze všech emocí. Trvá maximálně pár vteřin. Během okamžiku zjistíme, co se děje, překvapení pomine a pak obvykle přechází ve strach, pobavení, úlevu, zlost, znechucení a tak dále, podle toho, co konkrétně nás překvapilo.” (Ekman, 2015). Běžná psychologie vnímá překvapení jako zvláštní stav mysli, který nastává při nečekaných událostech, jako je tragický závěr románu, překvapení na narozeninové oslavě nebo nečekané vtipy. Překvapení lze rozdělit do dvou kategorií: příjemné a nepříjemné. Příjemné překvapení

je to, které nás potěší a vykouzlí nám úsměv na tváři, jako například narozeninová oslava, dobrá zpráva nebo neočekávaný dárek. Nepříjemné překvapení je naopak něco negativního, jako nečekaná smrt vašeho blízkého nebo špatná známka z testu, na který jste se připravovali.

Strach a překvapení mají dost podobná mimická gesta, jako zdvižené obočí, maximálně zdvižená horní víčka nebo napjaté rty a brada posunutá vzad. U překvapení je obočí zvednuté, je ale více zakřivené než u strachu, víčka a čelist jsou více uvolněná.

Obr. 25- Překvapení

1.2.3 Strach

Strach je jedna z nejpřirozenějších emocí, kterou lidé zažívají již v minulosti nás strach chránil od dřívějších děsů světa. Aktivuje nervový systém a ovlivňuje činnost všech tělesných orgánů. To vede k náhlému zvýšení srdečního tepu a rozšíření zornic. Zároveň se zvyšuje produkce adrenalinu, což je reakce na nějakou hrozbu. Tedy jasná funkce strachu je obrana proti hrozícímu nebezpečí, současně strach signalizuje volání o pomoc. Strach se často pojí s jinými emocemi jak Ekman (2015) tvrdí, *“není neobvyklé prožívat v situaci ohražení současně strach a hněv.”*

U strachu je ale obočí rovnější a více horizontální. Jedním z nejvýraznějších rysů mimiky strachu je široce otevřené oči. U strachu je také horní víčko více zvednuté, což odhaluje více skléry.

Obr. 27- Strach

1.2.4 Smutek

Cit, který *“se rozprostírá na celý obsah vědomí a zabarvuje je”*, tak popisuje smutek Dumas (1931). Smutek často vzniká z neúspěchů při dosahování životních cílů, jako je rodičovství nebo vzdělávací cíle. *“Obecně platí, že smutek je reakcí na ztrátu něčeho a to, co bylo ztraceno, pak tento pocit zabarvuje onou specifickou neverbalizovatelnou kvalitou, jak je tomu u všech ostatních citů.”* (Ekman, 2015). Nejsilnější formou citu je hoře a tou nejslabší zarmoucení. Hluboký smutek je stav, kdy se člověk uzavírá, je tichý. Smutek obecně může trvat několik sekund až několik hodin, dnů nebo dokonce týdnů či měsíců. Pokud trvá dlouho, nazýváme ho deprese. *“Intenzita smutku je tím větší, čím větší životní hodnotu mělo to, co bylo ztraceno.”* (Ekman, 2015). Smutek je primární emoce, tj. Má u člověka vrozený základ a můžeme ho zpozorovat i u zvířat.

Spolehlivým a významným znakem smutku je obočí, vnitřní strany často směřují dolů a jen málokdo ho dokáže takto nasměrovat záměrně. Koutky úst často směřují dolů a spodní ret je stisknutý. Častým jevem je také pláč se svojí charakteristickou mimikou, lkáním a produkcí slz.

Obr. 28- Smutek

1.2.5 Hněv

“Hněv je původně vrozenou reakcí na překážku, která se staví do cesty při dosahování nějakého cíle a brání rozvíjení jednání.” (Nakonečný, 2000). V nejextrémnější formě může být jednou z nejnebezpečnějších emocí, protože je spojen s násilím. “Hněvivý člověk se totiž neovládá, zapomíná na důstojnost, není pamětliv toho, co je nezbytné, a jeho záměry, nepřístupné rozumovým úvahám, jsou zamítány falešnými důvody. Je neschopen rozeznat právo a pravdu, ba podobá se tvoru, který se zhroutil.” (Seneca, 41). Když jsme naštvaní, můžeme zároveň cítit i jiné emoce, jako je strach nebo odpor.

Při hněvu se obočí stáčí dolů, oči jsou doširoka otevřené a zúžené, rty jsou obvykle pevně stisknuté. O “lidech naplněných hněvem” Seneca píše, že *“oči jim planou, tvář je rudá jakoby prolita krví, chřípí se jim chvěje, skřípají zuby, na hlavě se jim ježí vlasy, dech je sevřený a sípavý, z prsou se dere vzdychání, ba vzlykot, řeč je přerývaná, ruce se často vzpínají, i zlostný dupot můžeš zaslechnout... Hrozivá tvář je ošklivá na pohled; nakonec nevíš, zda je to počínání víc odpudivé než ohavné.” (41).*

Obr. 29- Hněv

1.2.6 Znechucení

Znechucení je označováno jako averze k něčemu, co si nám až hnusí, co je nám nepříjemné. *“Znechucení se v nás jako samostatná emoce formuje zhruba až mezi čtvrtým a osmým rokem života. Do té doby sice také odmítneme jíst, co nám nechutná, ale nejde o znechucení/ odpor.” (Ekman, 2015). Tato emoce hrála klíčovou roli v našem přežití, ovlivňovala naše chování, jako je vyhýbání se nebo odmítání někoho/ něčeho. Dnes už pro nás není klíčovou pro přežití, pouze obrannou, stále ovlivňuje naše chování, ale pouze do určité míry. Například odpor ke zkaženému jídlu nebo nehygienickému prostředí.*

Znechucený člověk často vykazuje tyto známky: nakrčený nos, často doprovázený svrstětlým obočím, zúžené oči a mírné naklonění od zdroje. Dalším znakem je zdvižený horní ret a vysunutý dolní ret. Znechucení se často zaměňuje s odporem, a reakce hněvu se může ve svém průběhu proměnit v odpor (znechucení).

Obr. 30- Znechucení

1.3 Výzkum Paula Ekmana

Paul Ekman patří mezi klíčové postavy v oblasti výzkumu emocí a neverbální komunikace. Jeho studie významně přispěly k pochopení toho, jak se emoce projevují prostřednictvím mimiky a do jaké míry jsou tyto výrazy sdílené napříč různými kulturami. V průběhu 60. let 20. století se Ekman soustředil na zkoumání tzv. základních emocí, které jsou vyjádřeny mimickými pohyby obličeje. Zjistil, že základní emoce jako radost, smutek, hněv, strach, překvapení a znechucení, jsou univerzálně rozpoznatelné. To znamená, že mimické projevy těchto emocí nejsou výsledkem kulturního učení, ale mají biologický základ. Podle Ekmana se tyto projevy vyvinuly evolučně jako prostředek komunikace důležitých informací, například upozornění na nebezpečí nebo projevu přátelství. Ekman tak přispěl k formování teorie univerzality emocí a zdůraznil význam vrozených mechanismů v lidském emocionálním projevu. Jeho práce měla zásadní vliv nejen v psychologii, ale i v dalších oborech, například v kriminologii nebo komunikaci.

1.4 Výzkum Charlese E. Osgooda

Charles E. Osgood byl americký psycholog, který se proslavil zejména svým výzkumem v oblasti sémantiky a mezikulturní komunikace. Jeho nejznámějším přínosem je tzv. sémantický diferenciál, nástroj, který vytvořil k měření významu slov a pojmů na základě emocionálních a hodnotových dimenzí. *“Sémantický diferenciál je metoda, kdy badatel předkládá výzkumným osobám různé pojmy (v tomto případě slova označující emoce) a ty je mají hodnotit na základě několika vymezených dimenzí. Tímto postupem pak lze vymezit polohu jednotlivých pojmů v takto vzniklém prostoru, měřit jejich vzájemné vzdálenosti a pozorovat, v čem se od sebe liší.”* (Snider & Osgood, 1969, podle Ferjenčíka, 2000). V jednom ze svých výzkumů zkoumal, jak lidé vnímají a hodnotí emoce z fotografií obličejů, které zobrazovaly různé mimické výrazy. Tento výzkum byl důležitým příspěvkem k teorii mezikulturní komunikace a rozpoznávání emocí. Osgood ukázal, že lidé reagují na mimiku nejen intuitivně, ale i v souladu s univerzálními vzorci emocionálního vnímání, což dále podpořilo práci jiných odborníků, jako byl Paul Ekman.

1.5 Adolescenti

Adolescenti, jedinci v období dospívání (zhruba od 15 do 18–20 let), procházejí výraznými změnami v oblasti fyzického, psychického i sociálního vývoje. Toto období je klíčové pro formování identity, budování vztahů a rozvoj komunikačních dovedností. Vedle verbální komunikace hraje důležitou roli také neverbální projev, například mimika, gestikulace nebo oční kontakt. Vlivem moderních technologií se však způsob komunikace mladých lidí mění. Osobní interakce je stále častěji nahrazována online formami, přes mobilní telefony, sociální sítě či chaty. Tento posun omezuje využívání mimiky a dalších neverbálních projevů, které jsou klíčové pro správné vyjadřování i porozumění emocím. Jak upozorňuje Strasburger (2014), digitální komunikace mění způsob, jak adolescenti navazují vztahy a interpretují neverbální signály v sociálních situacích.

1.6 Umělá inteligence- ChatGPT

ChatGPT je umělá inteligence, která dokáže odpovídat, vytvářet, či překládat. Využívá architekturu nazývanou „transformer“ díky které dokáže ChatGPT vést plynulou konverzaci, odpovídat na otázky, vysvětlovat pojmy, pomáhat s programováním a tvořit příběhy, tedy odpovídat jako člověk. Model ale neví „co říká“ v lidském smyslu, odpovídá na základě statistických vzorců a pravděpodobností, které dávají smysl. Byl vyvinut firmou OpenAI, která ho stále vyvíjí a zdokonaluje. ChatGPT představuje významný krok vpřed v oblasti umělé inteligence. Nabízí nové možnosti pro komunikaci mezi člověkem a strojem. Vzhledem k rychlému vývoji v této oblasti lze očekávat, že role AI modelů v našem každodenním životě bude i nadále růst. *„Rostoucí popularita systémů jako je ChatGPT vyvolává otázky týkající se etiky, transparentnosti a odpovědnosti při využívání generativní AI“* (Floridi & Chiriatti, 2020).

To mě přivádí k otázce, dokáže AI vytvořit příběh dostatečně silný na to, aby vyvolal emoci?

2 PRAKTICKÁ ČÁST

Praktickou část tvoří dvě části. První část se zabývá tvorbou dvou sad příběhů, které mají evokovat ve čtenáři/posluchači vybranou emoci. Jednu sadu vytváří autorka práce, tedy člověk s osobní životní zkušeností a schopností prožívat emoce. Druhou sadu vytváří podle připravených klíčových slov a instrukcí umělá inteligence. Obě sady textů jsou vzájemně porovnány. Další částí je pak experiment – pokus o ověření, který z typů příběhů vystihne vybranou emoci lépe. Tato část práce proběhla formou dotazníkového šetření u žáků a studentů VOŠZ a SZŠ HK. Porovnáním výsledků šetření, z odpovědí účastníků, jsem se snažila ukázat, jak silná je lidská schopnost vnímat emoce prostřednictvím nejen neverbální, ale také verbální komunikace (psaného textu) a to i v porovnání emočního zabarvení příběhu autentického a vytvořeného umělou inteligencí.

2.1 Cíl praktické části

Problematika lidské komunikace je velmi rozsáhlé téma. Po nastudování řady materiálů jsem měla spoustu otázek, ale žádné odpovědi. Proto mě napadlo provést výzkum, který mi odpoví na alespoň některé z mých myšlených dotazů, např.: Jak vnímáme při komunikaci emoce? Umíme emoce v komunikaci dostatečně rozeznávat? Je rozdíl ve vnímání emocí při neverbální a verbální komunikaci? Bude rozdíl ve vytvoření a vnímání emocí při kontaktu s autentickým příběhem, nebo textem vytvořeným umělou inteligencí?

K provedení výzkumného šetření jsem si stanovila dva cíle:

Cíl 1: Porovnat autentický příběh vytvořený k fotografii s příběhem uměle vytvořeným (umělou inteligencí).

Cíl 2: Zjistit, zda je umělá inteligence schopna vytvořit příběh dostatečně emocionálním obsahem na to, aby navodil u čtenáře emoci.

2.2 Předpoklady

Před provedením výzkumného šetření jsem měla různé domněnky ohledně výsledků. Jak vůbec dotazník dopadne? Objevím něco nového nebo se mé výsledky budou shodovat s již provedeným výzkumem?

Své myšlenky jsem zformulovala a stanovila si hypotézu:

Hypotéza: Myslím si, že příběhy vytvořené člověkem, mou osobou – příběhy autentické, budou mít větší úspěšnost přiřazení náhodnými respondenty k vizualizaci vybrané emoce (pomocí fotografie), než příběhy vytvořené umělou inteligencí.

2.3 Metodika

Abych dosáhla svých stanovených cílů, musela jsem zachytit určité emoce. To jsem udělala se svou kamarádkou, která byla moje figurantka pro tento experiment. Abych dosáhla nejlepší a nejpravdivější formy emoce, zaznamenala jsem příběhy, které mi figurantka sdělila a které ovlivnily její život. Po celou dobu jsem natáčela na mobilní kameru. Z videa jsem pak vybrala momenty nejlépe vystihující jednotlivé emoce. Tímto způsobem jsem vybrala pět fotografií. Vybrané fotografie byly použity v dotaznících. K fotografiím byly sepsány vždy dva příběhy, první autentický – ten, který se odvíjel od skutečného zážitku figurantky a druhý, uměle vytvořený pomocí umělé inteligence. Do dotazníků pak byly vybrány oba příběhy, autentické i umělé. V dotazníku č.1 byla verze příběhu autentického spojeného s pocitem nevěřícnosti/ skeptičnosti, v 2. dotazníku byl příběh spojen se stejným pocitem, byl však uměle vytvořený. Studenti naší školy byli náhodně rozděleni do 2 skupin a každá skupina dostala jeden z vytvořených dotazníků. Úkolem respondentů bylo přiřadit, jaká z pěti fotografií se k příběhu hodí nejvíce, respektive jaká mimická gesta odpovídají příběhu. Aby byl úkol pro respondenty interaktivní, součástí dotazníku je funkce zpětné vazby. Respondent se po odeslání odpovědi dozví, zda jeho odhad byl správný. Výsledky obou dotazníků byly vyhodnoceny a následně porovnány v úspěšnosti.

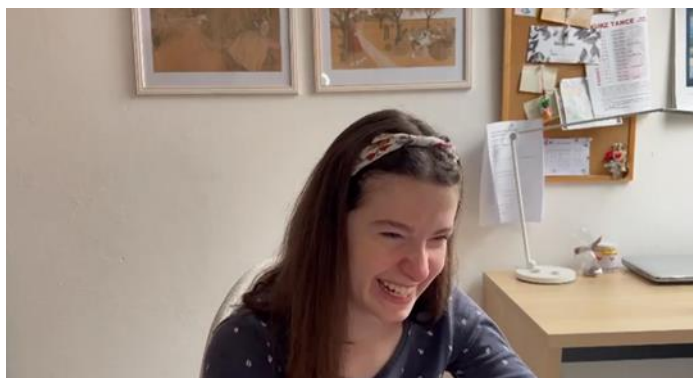
2.3.1 Tvorba příběhů

K výzkumu byly vytvořeny dvě sady příběhů, první sada příběhů autentických – mnou vytvořených a zaznamenaných, a druhá sada příběhů uměle vytvořených pomocí umělé inteligence. Bylo vytvořeno celkem deset příběhů k pěti fotografiím, pět autentických a pět uměle vytvořených ke každé fotografii. Přes umělou inteligenci ChatGPT byly vytvořeny příběhy pomocí přesných instrukcí: “Vytvoř mi příběh o 10 větách s inspirací v *emoce/ pocit*, zahrň tam pojmy – klíčové pojmy z *autentického příběhu*.” Tímto způsobem byl ke každému z pěti autentických příběhů uměle vytvořen příběh podobný.

Úkolem příběhů bylo v respondentovi emoci navodit tak, aby ji byl schopen z fotografie poznat.

První příběh je vždy ten mnou vytvořený na základě autentického prožitku figurantky a druhý příběh je vytvořený umělou inteligencí.

Radost

Když jsem byla malá, vždycky jsem milovala knížky. Začala jsem číst velmi brzy a od té doby mě čtení úplně pohltilo. Každá kniha pro mě byla vstupenkou do jiného světa. Proto když mi rodiče oznámili, že pojedeme do obrovského knihkupectví Palác knih Luxor v Praze, byla jsem šťastím bez sebe. Celou noc před odjezdem jsem nemohla dospat a představovala si, jaké to tam asi bude. Cesta do Prahy trvala asi 3 hodiny, ale já ji strávila s knihou v ruce a hlavou plnou očekávání. Ráno jsme se konečně vydali do knihkupectví a už při vstupu jsem zůstala stát s otevřenou pusou, bylo to jako splněný sen. Regály plné knih sahaly až ke stropu a já nevěděla, kam se podívat dřív. Tři hodiny jsem jen procházela mezi regály, četla ukázky, vybírala a skládala si svou hromádku. Nakonec jsem odcházela s náručí plnou knížek a srdcem naplněným radostí. Ten den se mi navždy vryl do paměti jako jeden z nejkrásnějších zážitků. (autorský text autorky)

Radost mě zaplavila hned ráno, když mi rodiče oznámili, že pojedeme na výlet. Naším cílem bylo největší knihkupectví v Evropě – Palác knih Luxor v Praze – a pro milovníka knížek, jako jsem já, to znělo jako splněný sen. Nemohla jsem se dočkat, co všechno ten den přinese, a už během cesty jsem si představovala dlouhé uličky plné příběhů, které na mě čekají. Když jsme dorazili, ocitla jsem se v ráji – kolem mě byly tisíce knih, každá s jiným osudem, jiným světem, do kterého se dalo vstoupit pouhým otevřením obálky. Strávila jsem hodiny prohlížením, čtením úryvků a přemýšlením, které si vezmu domů. Jako překvapení jsem dostala dárek – nádhernou ilustrovanou knížku, která mě okouzila hned na první pohled svým kouzlem a krásnými obrázky. Byla jsem tak šťastná, že jsem si přála, aby ten den nikdy neskončil. Všechno se zdálo být dokonalé – atmosféra, lidé kolem mě, knížky i pocit naplněného snu. Cestou domů jsem si tu knihu stále držela v klíně a znovu si prohlížela ilustrace, jako bych nechtěla, aby ta chvíle pominula. Tahle vzpomínka ve mně zůstane navždy jako čistá esence radosti a lásky ke knihám. (text vytvořený AI)

Smutek

Byl konec léta a já jsem přijela po 14 dnech plných sluníčka, her a smíchu domů z letního tábora. I když mi v přírodě bylo krásně, těšila jsem se domů, na rodinu. Hned po příjezdu jsem skočila pod velmi očekávanou sprchu a nechala ze sebe smývat tábornický prach. Mamka přišla do koupelny se smutným výrazem ve tváři, když mi tiše řekla: “Babička má rakovinu. Teď jedu za ní, zavezu ji na vyšetření, nevypadá to ale dobře.” Babička má rakovinu? To ne, to se asi někdo spletl, vždyť jsme u ní byli asi před týdnem, a to byla čilá jako rybička. Stála jsem ve sprše a nevnímala jsem, že mi zuby drkotají zimou. Když jsem se vzpamatovala, byla už venku šero, ustrojila jsem se a přemýšlela, co bude dál. (autorský text autorky)

Po návratu z letního tábora otevřela dveře a v domě zavládlo ticho, které se zdálo těžší než kdy jindy. Bylo to jiné ticho než to známé a klidné – tohle páliło, svíralo hrud’ a jako by viselo ve vzduchu mezi zdmi. Babička seděla v křesle, v ruce držela sklenici studené vody, ale oči měla prázdné, nepřítomné, jako by hleděla někam daleko za rám skutečnosti. Lékařská diagnóza – rakovina – zanechala ve vzduchu neviditelnou tíseň, která se nedala popsat, jen cítit. Celé léto si užívala smích, teplo slunce, večery pod hvězdami a přátelství, které se zdálo nekonečné – ale teď stála uprostřed obyváku, kde se všechno změnilo během několika slov. Přistoupila k babičce, opatrně si k ní sedla a položila jí ruku na rameno, které se chvělo, i když to babička navenek nedávala znát. Babička se neotočila, ale ztěžka vydechla – jako by právě ten dotek konečně pustil něco, co dlouho držela uvnitř. V té chvíli už nebylo potřeba slov. Jen ticho, sdílený smutek a zvláštní blízkost, která bolí, ale zároveň drží pohromadě. Svět se kolem nich možná rozpadal, ale v tom doteku byl zázrak – přijetí, láska a síla, o které do té doby jen četla v knížkách. (text vytvořený AI)

Překvapení

Šla jsem po dlouhém dni ze školy na autobus, když jsem na autobusáku uviděla Petra. Petr byl můj taneční partner v tanečních kurzech a asi jsem se mu líbila. Kolikrát mě pozval ven, to jsem vždy ale zdvořile odmítla. Neberte mi za zlé, nebyl ošklivý, ale ani tak moc pěkný, prostě to tam nezajiskřilo. Proto asi chápete moje překvapení, když jsem ho na autobusáku viděla s kytkou v ruce a úsměvem na tváři, jak jde ke mně. Přišlo mi neslušné ho odmítnout, proto jsem s ním ven šla. Celé odpoledne jsem strávila posloucháním jeho keců o včerejším fotbalovém zápase. Bylo to to nejhorší překvapení, co jsem kdy zažila. (autorský text autorky)

Po škole stála na autobusové zastávce, myšlenkami už doma, když si všimla, že se k ní blíží kluk, kterého už párkrát zahlédla na chodbě. V ruce držel malou, trochu pomačkanou květinu a tvářil se nejistě, ale odhodlaně. Zastavil se před ní, chvíli mlčel a pak tiše řekl: „Moc se mi líbíš, chtěl bych tě pozvat na rande.“ Zůstala na něj zírat s otevřenou pusou, srdce jí začalo bít rychleji a v hlavě měla prázdko. Tohle nečekala. Nedokázala ze sebe dostat ani slovo, jen tam stála, neschopná reagovat. Když přijel autobus, udělala krok zpět a rychle nastoupila, aniž by se ohlédla. Sedla si dozadu a pozorovala, jak zůstává na zastávce s květinou stále v ruce. Celou cestu domů jí bylo zvláštně – smíšené pocity viny, zmatku a nejistoty ji tížily jako kámen. Možná si právě nechala utéct něco, co mohlo být výjimečné. (text vytvořený AI)

Frustrace

Je teplý letní den, já potřebuji zajet do centra něco nakoupit na oslavu narozenin. Nastoupím do autobusu a ten vyjíždí ze zastávky s mírným zpožděním do centra. Už ale za necelý kilometr se autobus téměř zastaví a v dlouhé koloně se posunuje krokem. V parném létu je v autobusu dusno. Po asi 10 minutách, ve kterých jsme se posunuli o 50 metrů mi začíná být opravdu horko. Aby toho nebylo málo, řidič autobusu si zapálí cigaretu a vyfukuje cigaretový dým, který postupně zaplňuje maličký prostor autobusu. Mám pocit, že se začínám dusit. Ani maličká okýnka nezvyšují množství vzduchu v autobuse. (autorský text autorky)

Byl letní den a horko se lepilo na kůži jako mokrá hadr. V autobuse nebylo k hnutí – lidé se tísnili, potili a mlčeli, každý ponořený do vlastního nepohodlí. Klimatizace nefungovala a okna byla jen na ozdobu, dusno se vznášelo ve vzduchu jako těžký mrak. Autobus se plazil ulicemi, ale dál se nešlo – ucpaná křižovatka, kolony aut, nervy na hraně. Řidič autobusu, zjevně ve svém světě, potáhl z cigarety a dým líně stoupal do stísněného prostoru. Někdo zakašlal, jiný protočil. Slunce páliło skrz sklo, lidé si stírali pot z čela a doufali, že to už brzy skončí. (text vytvořený AI)

Nevěřičnost/ skeptičnost

Asi před rokem se mojí kámošce strašně líbil jeden kluk, jmenoval se Kryštof. Úplně s ním byla posedlá, každou chvíli o něm básnila, jak je strašně „hezkej“ a „milej“. Uměla jeho rozvrh nazpaměť, aby o přestávkách mohla „náhodně“ projít kolem něho. Každou chvíli mi ukazovala, co jí napsal a koho sleduje na Instagramu. Dokonce i sledovala Facebook jeho mamky, kde našla jeho fotky z dětství. Podle toho, jak o něm vždycky básnila, jsem si myslela, že je to nějaký extra fešák, co se měl dát k modellingu. Když mi ho jednoho dne ukázala, byla jsem zaskočena. Kluk na fotce nebyl vůbec hezký, měl neupravené a neostříhané vlasy a vypadal, že se týden nemyl. Nemohla jsem uvěřit, jak se jí takový kluk může líbit. (autorský text autorky)

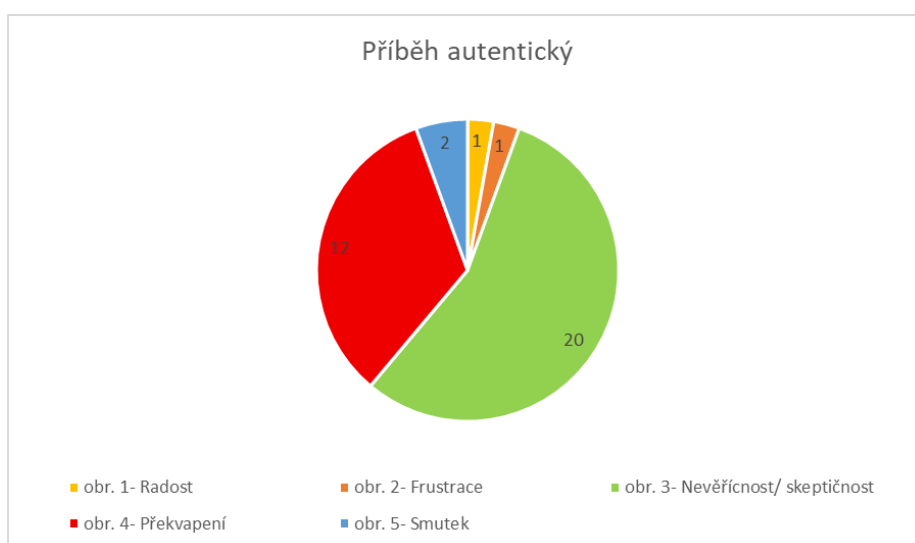
Jednoho dne mi moje nejlepší kamarádka s nadšením vyprávěla o klukovi, do kterého se právě zamilovala. Říkala, že je prý úplně nádherný, charismatický a že bych ho určitě taky chtěla poznat. Já jsem jí samozřejmě věřila, protože jsme si vždy říkaly všechno na rovinu. O pár dní později mi ho nadšeně ukázala na Instagramu a čekala, že budu ohromená. Když jsem se podívala na jeho fotku, skoro mi vypadl mobil z ruky. Ten kluk byl úplný opak toho, co bych považovala za přitažlivé — neupravený, arogantní výraz a očividně se fotil na záchodě. Nevěřičně jsem se na ni podívala a řekla: „To je on?“ Ona se usmála a zasněně přikývla, úplně slepá láskou. V tu chvíli jsem si uvědomila, že krása je opravdu jen v očích toho, kdo se dívá. Ale dodnes nechápu, co na něm viděla. (text vytvořený AI)

2.4 Výsledky

Po zanalyzování dat z dotazníku jsem zjistila, že respondenti byli schopni správně přiřadit fotografii k oběma příběhům. Níže je podrobnější vyhodnocení.

Zhodnocení autentického příběhu:

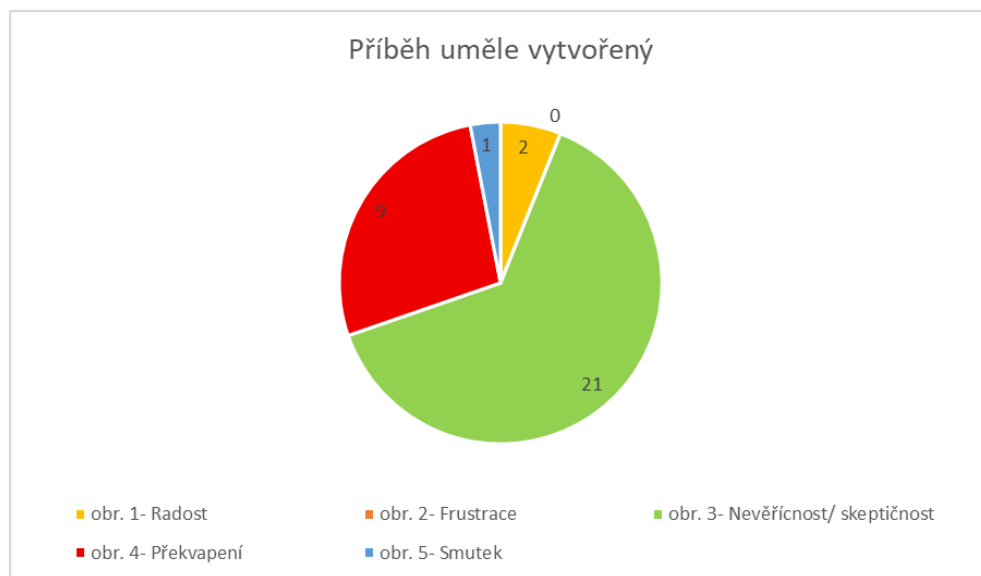
Na dotazník s autentickým příběhem odpovědělo 36 respondentů, kdy 20 z nich zvolilo správnou fotografii – emoci nevěřičnosti/ skeptičnosti. Překvapení byla emoce – fotografie, kterou respondenti volili jako druhou nejčastější. 2 respondenti zvolili k příběhu fotografii smutku a fotografii radosti a frustrace volil vždy 1 respondent.

Obrázek 15- Graf- Příběh autentický

Zhodnocení příběhu vytvořeného AI:

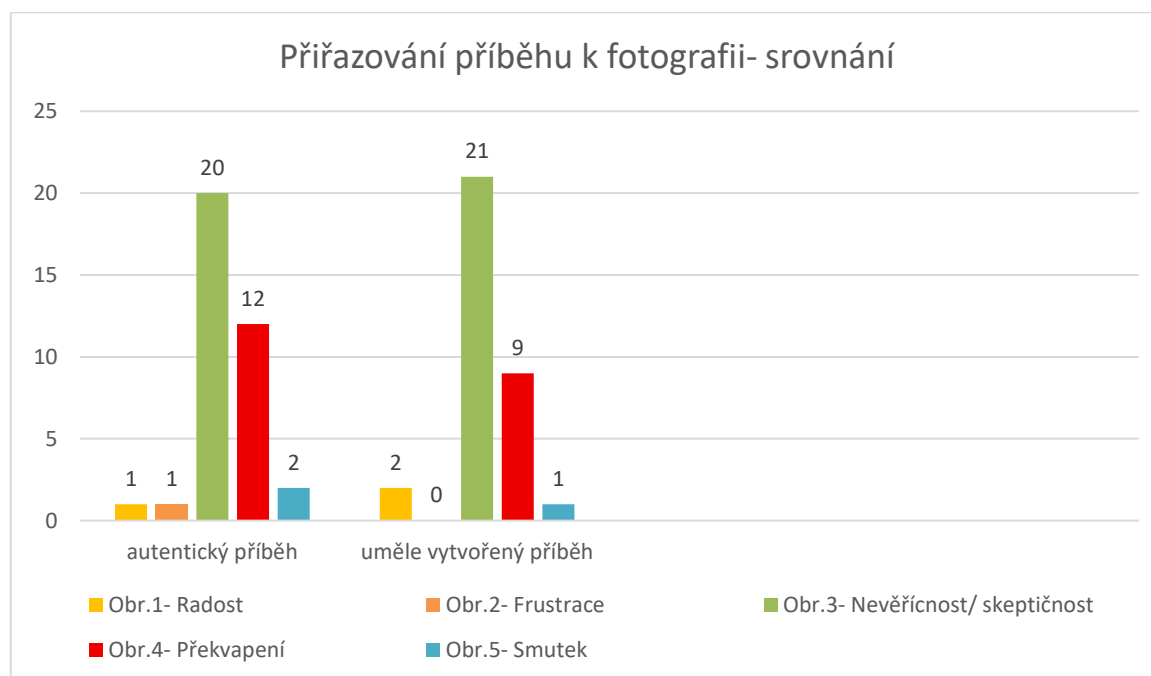
U dotazníku s uměle vytvořeným příběhem byly rozdíly v odpovědích trochu větší. Nejvíce respondentů volilo fotografii nevěřičnosti/ skeptičnosti – správnou odpověď. Stejně jako u dotazníku s příběhem autentickým byla fotografie překvapení na druhém místě. Na rozdíl od autentického příběhu 2 respondenti volili fotografii radosti, 1 fotografii smutku a žádný z respondentů nezvolil fotografii frustrace.

Obrázek 16- Graf- Příběh uměle vytvořený

Srovnání výsledků šetření:

Celkem 55 % respondentů vybralo správnou fotografii k příběhu autentickému. K příběhu uměle vytvořenému přiřadilo správnou fotografii celkem 63 % respondentů. Fotografii překvapení volilo 33 % respondentů s autentickým příběhem a 27 % respondentů s umělým příběhem.

2.5 Diskuze

Předpokládala jsem, že příběhy autentické budou mít větší úspěšnost než příběhy vytvořené umělou inteligencí, protože lidé dokáží emoce vyjádřit, vychází z nějakého zážitku, prožitku. Předpoklad se nepotvrdil, dotazník s autentickým příběhem měl 20 správných odpovědí, dotazník s uměle vytvořeným příběhem 21. Zajímavé je, že u autentického příběhu volili lidé fotografii překvapení ve 12 z 36 případů. Naopak u uměle vytvořeného příběhu fotografie překvapení byla zvolena pouze v 9 případech ze 33. Toto naznačuje, že by umělá inteligence dokázala vytvářet texty s obsahem, který je emotivně zabarven a vyvolává v člověku emoci. V porovnání se tedy může zdát, že i text vytvořený umělou inteligencí může zasahovat naše emoce, může je vyvolávat.

Zajímalo mě, zda ChatGPT dokáže vytvořit příběh tak emočně silný, že v respondentech vyvolá emoci, zda respondenti s uměle vytvořeným příběhem dokáží fotografii přiřadit stejně jako respondenti, kteří dostali příběh autentický. Pro jednoznačnější odpověď by bylo potřeba provést průzkum na větším vzorku respondentů a na větším počtu příběhů a emocí.

Dokáže ChatGPT vytvořit příběh, který emoci vyvolá? I přes rostoucí přesnost a schopnost umělé inteligence, ChatGPT byl sice schopen příběh vytvořit, nebyl ale schopný do něho emoci pořádně zakomponovat. Při podrobnějším prozkoumání, při soustředěném čtení, lze postihnout některé rozdíly. Pak neautentický text emoci u člověka dostatečně “nevyvolal”. Umělá inteligence se nedokáže do situace pořádně “vžít”, příběh sice smysl dává, ale chybí mu lidské prvky, jako třeba empatie.

Dalším zajímavým výstupem dotazníku byl fakt, že respondenti s autentickým příběhem často určovali i fotografie jiné – tedy vycítili z příběhu více emocí. Člověk z takového sdělení dokáže vnímat pravděpodobně více sdělení ve více “vrstvách” a ve více kontextech. Naopak u příběhu uměle vytvořeného se respondenti spíše uchylovali k volbě pouze dvou podobných fotografií – emocí. Fakt, že respondenti z příběhu vycítili více emocí potvrzuje, že příběh převyprávěný lidmi je emočně silnější.

3 ZÁVĚR

Na začátku této práce jsem si stanovila cíl prozkoumat, zda verbální komunikace dokáže ovlivnit tu neverbální. Výsledek experimentu prokázal stejný význam verbální komunikace na vyvolání emocí/ pocitů jako u komunikace neverbální. Potvrdil tak úzké spojení verbální a neverbální komunikace při vzniku emočních stavů člověka.

Zjištění, že autentický příběh měl sice nižší úspěšnost, ale respondenti v něm vycítili více emocí beru za klíčové. Ukazuje nám totiž, že i když AI bylo schopno příběh vytvořit a nějak tam zakomponovat danou emoci, nedokázalo úplně napodobit výklad člověka. Ve výkladu člověka není pouze 1 emoce, ale více, proto i respondenti s autentickým příběhem tak často určovali jiné emoce.

Na závěr lze říci, že porozumění lidské komunikaci, verbální i neverbální je klíčové pro zlepšení vztahů a efektivní komunikaci v různých sociálních kontextech. Schopnost interpretovat řeč těla, mimiku a jemná gesta nám umožňuje odhalit skryté emoce a záměry, čímž získáváme cenné informace o psychickém a emocionálním stavu jednotlivců. Neoddělitelnou součástí komunikace je i samotný význam slov, který často odráží naše vnitřní prožívání. Obsah slov a jejich propojení s prožíváním člověka jsou součástí kvalitního porozumění mezi lidmi.

Využití všech forem komunikace nám pomáhá pochopit, jak se lidé cítí, a tím nám umožňuje reagovat na potřeby ostatních uvážlivě a s empatií.

4 BIBLIOGRAFICKÉ CITACE

1. EKMAN, Paul. Odhalené emoce: Naučte se rozpoznávat výrazy tváře a pocity druhých. Jan Melvil Publishing, 2012. ISBN 978-80-87270-80-6.
2. JANOUŠEK, Jaromír. Psychologické základy verbální komunikace: projevy psychických funkcí ve verbální komunikaci, významová dynamika a struktura komunikačního aktu, komunikace písemná, ženská, mužská, virtuální, vnitřní kooperace a vnitřní řeč ve verbální komunikaci. Praha: Grada, 2015. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4295-3.
3. MCKNIGHT, Harrison, CHERVANY, Norman. The Meanings of Trust [online]. 1996 [cit. 12.12.2024]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/239538703_The_Meanings_of_Trust
4. PEASE, Allan a Barbara PEASE. Řeč těla. Vyd. 2. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-921-7.
5. PROKÚPEK, Vít. Psychologie ovlivňování: 99 tipů pro zvýšení vaší přesvědčivosti. 2. vydání, aktualizované a doplněné. [Pardubice]: Vít Prokůpek, 2017. ISBN 978-80-906565-4-3.
6. Psychologie lidské komunikace [online]. 1979 [cit. 02.12.2024]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/fss/jaro2003/PSY709/Psychologie_lidske_komunikace_2._kapitola.pdf
7. VYBÍRAL, Zbyněk. Psychologie lidské komunikace. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-291-2.
8. What is Happiness? Why is Happiness Important? [online] 2022 [cit. 10.12. 2024]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/356783194_What_is_Happiness_Why_is_Happiness_Important
9. OPENAI. ChatGPT FAQ [online]. 2023 [cit. 2025-05-20]. Dostupné z: <https://help.openai.com>
10. STRASBURGER, Victor C.; WILSON, Barbara J. a JORDAN, Amy B. Children, adolescents, and the media. 3rd ed. Thousand Oaks: Sage, c2014. ISBN 978-1-4129-9926-7.
11. ČERNÝ, Vojtěch; SPĚVÁČEK, Jan a ČERNÁ, Anna. Řeč těla. 2. vyd. Brno: Edika, 2012. ISBN 978-80-266-0124-1.

12. OSGOOD, Charles Egerton, SUCI, George J. a TANNENBAUM, Percy H. *The Measurement of Meaning*. Urbana: University of Illinois Press, 1957. ISBN 978-0252725487.
13. STRASBURGER, Victor C.; WILSON, Barbara J. a JORDAN, Amy B. *Children, adolescents, and the media*. 3rd ed. Thousand Oaks: Sage, c2014. ISBN 978-1-4129-9926-7.
14. NAKONEČNÝ, Milan. *Lidské emoce*. Praha: Academia, 2000. ISBN 80-200-0763-6.
15. JURISTOVÁ, M.. Elektronická komunikace adolescentů.[online] 2019 Bakalářská práce, Masarykova univerzita [cit. 17.02.2025]
.Dostupné z: https://is.muni.cz/th/x3nnq/Bakalarska_prace_JuristovaM.pdf

5 PŘÍLOHY

Obrázek 1- Radost

Obrázek 2- Frustrace

Obrázek 3- Nevěřícnost

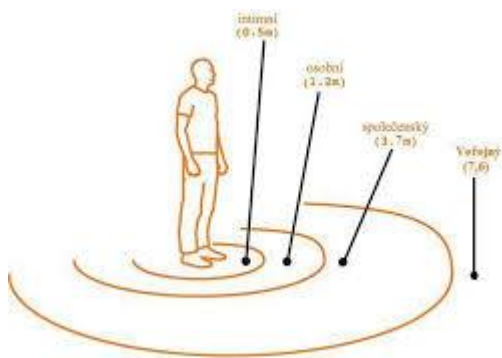
Obrázek 4- Překvapení

Obrázek 5- Smutek

Obrázek 6-Mimika

Obrázek 7- Osobní prostor

Obrázek 8- Oční kontakt

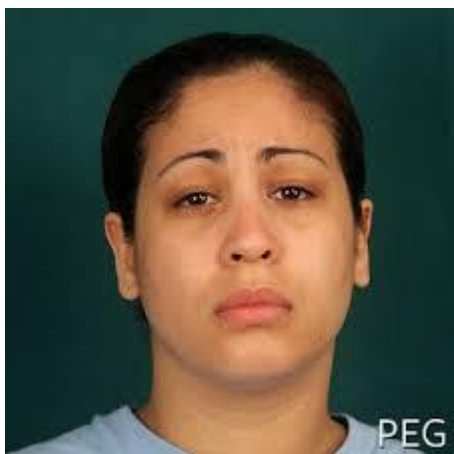
Obrázek 9- Radost- Paul Ekman

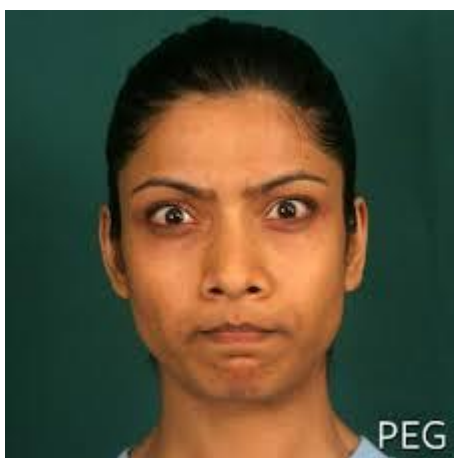
Obrázek 10- Překvapení- Ekman

Obrázek 11- Strach- Ekman

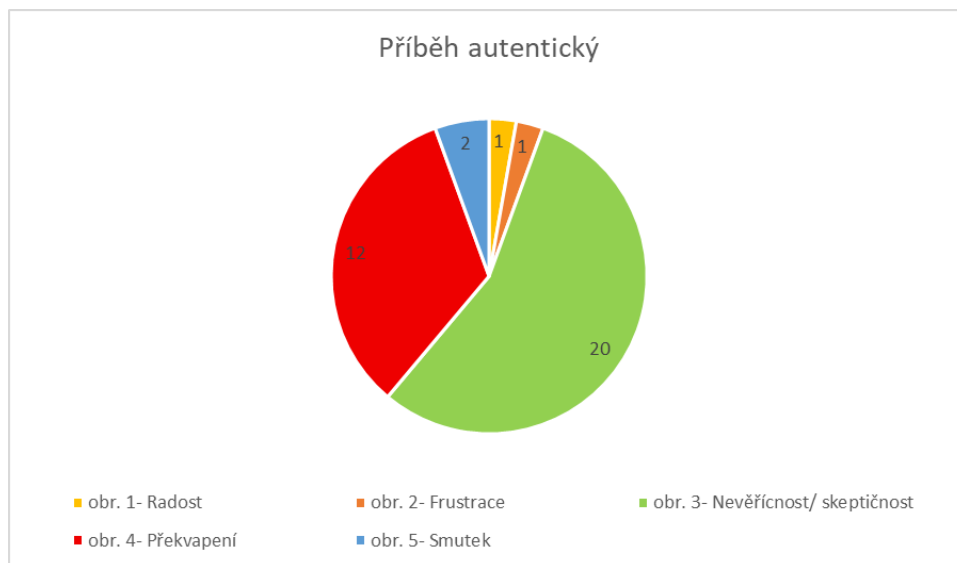
Obrázek 12- Smutek- Ekman

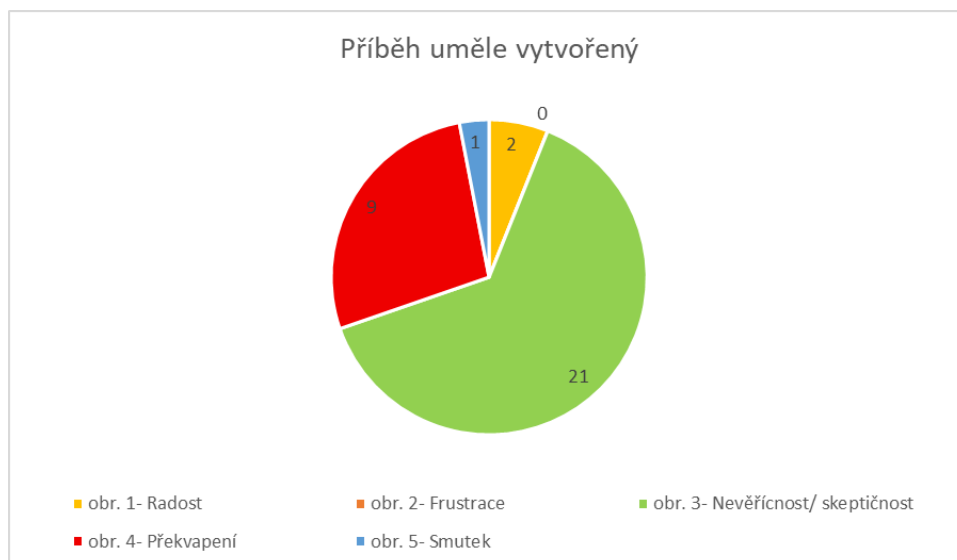
Obrázek 13- Hněv

Obrázek 14- Znechucení- Ekman

Obrázek 15- Graf- Příběh autentický

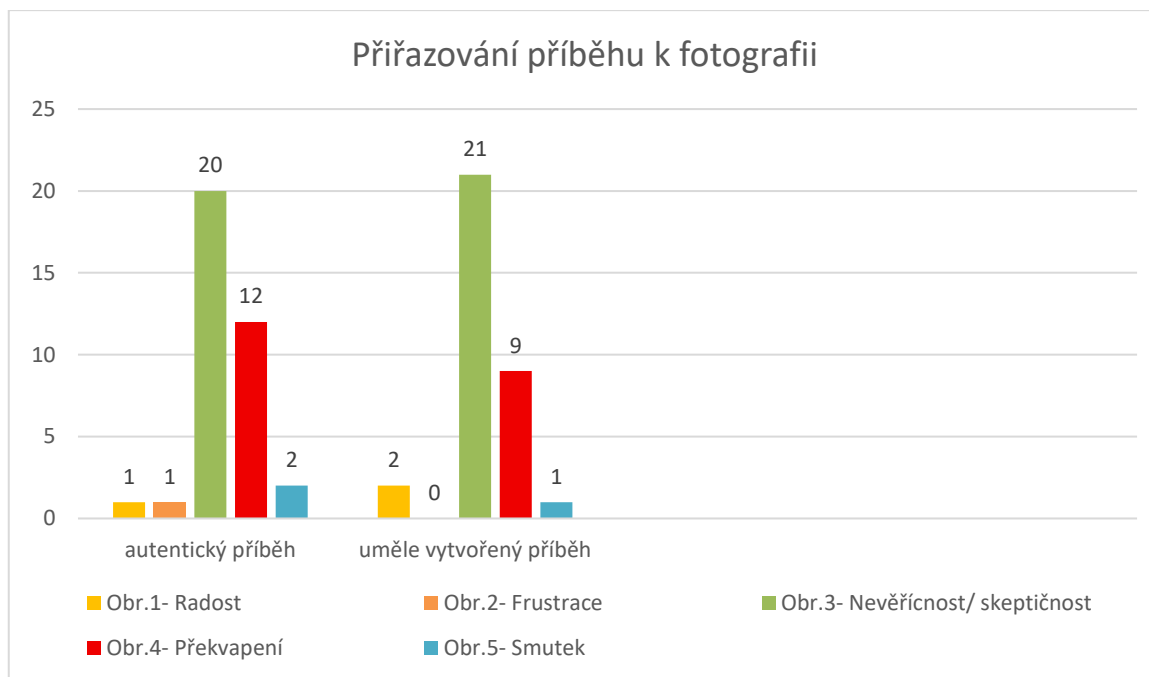
Obrázek 16- Graf- Příběh uměle vytvořený

Obrázek 17- Odkaz na dotazník s uměle vytvořeným příběhem

Obrázek 18- Odkaz na dotazník s autentickým příběhem

Obrázek 19- Graf- Srovnání výsledků

